

Gülşah Batdal KARADUMAN¹ ve Esat YILDIRIM²

Makale Alış: 05 Aralık 2016

Makale Kabul: 13 Mart 2017

Öz

Günümüz bilgi toplumlarında, bilginin yanında beceriler de büyük bir önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu beceriler, eğitim sistemimizin önemli bir parçası haline gelmiştir. Hayatımızdaki birçok sorunun farkına varılması, çözüme kavuşturulması ve bu sorunlara farklı çözümler üretilebilmesi için düşünme becerilerinin öğrenilmesi son derece önemli bir konudur. Bu düşünme becerilerden biri de yaratıcı düşünme becerisidir. Bu çalışmanın amacı yükseköğretimde okuyan öğrencilerin “Yaratıcı Düşünme Becerisi’ne” yönelik görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılan bu araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 yılı güz döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesinde okumakta olan 40 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır; öğretmen adayları yaratıcı düşünme becerisini; bireyin yeni, orijinal fikirler ortaya koyması olarak tanımlamışlardır. Yaratıcı düşünme becerisine sahip bir öğretmenin; herkesten farklı ve güncel teknikleri dersinde uygulayan bir özelliğe sahip olması gerektiğini; öğrencilere problemler karşısında farklı ve yeni çözümler üretmeyi kazandırdığını; derslerinde farklı teknikleri uyguladıkları durumlarda yaratıcı düşünme becerisinden yararlanabileceklerini; yaratıcılığın geliştirilmesinde en çok beyin fırtınası ve 6 şapkalı düşünme tekniklerini kullanacaklarını; yaratıcı düşünme becerisinin alandaki öğrenmelerin kalıcı olması ile ilgili alana katkı sağlayacağını ve yaratıcılığı en çok; öğrenciden kaynaklı ailevi sorunların, geleneksel yöntemlere bağlı öğretmenin ve kalabalık sınıfların engellediğini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler

sınıf öğretmeni adayı, düşünme becerileri, yaratıcı düşünme becerisi

¹ Yrd. Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, e-mail:gulsah@istanbul.edu.tr.

² Arş. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Bölümü, Kilis, Türkiye, e-mail:esatyildirim@kilis.edu.tr.

Giriş

Ülkeler ve milletlerin devamlılığı açısından eğitimin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler ve milletler eğitim ve öğretim programlarını en iyi şekilde hazırlamakta ve gerektiği zamanda revize ederek geleceklerinin inşasını çok iyi şekilde düzenlemeye çalışmaktadırlar. Değişime ayak uydurmaya çalışan ülkemizde, eğitim programlarını tekrardan düzenlemeye geçerek 2004 yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşımla eğitimdeki bu değişim sürecini yakalamayı hedeflemeye çalışmaktadır. Ülkemizin bu hedefine ulaşması programın uygun bir şekilde eğitim kurumlarına entegre edilmesi ve eğitim verecek öğretmenlerin programı anlaması, benimsemesi ve uygulamasıyla gerçekleşecektir.

Değişen bu sistem düşünme becerileri eğitiminin önemini arttırmıştır. Öğrencilerin gelişim süreçlerine önemli katkıları olan düşünme becerileri eğitiminin, Fennimore ve Tinzman (1990)'e göre insanların birçok konuda bilgi edinmelerini sağlayacak bilişsel becerileri kazandırdığı belirtilmiştir. Düşünme becerilerine; problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerisini (Presseisen,1985) örnek olarak verebiliriz. Bu düşünme becerilerinden yaratıcı düşünme becerisi, aktif ve üretken beyinler oluşturmada çok büyük bir önem arz etmektedir. Yaratıcı düşünme becerisini anlayabilmemiz için öncelikle yaratıcılığın ne olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Soylu (2004)'ya göre yaratıcılık, elde edilmiş bilgilerden yola çıkarak yeni bilgiler elde etmektir. Yaratıcılık mevcut olan bilgiler ve tecrübelerle yeni fikir, çözüm ve ürünler üretmektir (Isbell & Raines, 2003). Birçok sorun ve problemi farklı yönlerden inceleyen, her insanın aklına gelmeyen orijinal fikir üretme aşamasıdır (Brown, 1989). Üstündağ (2005) yaratıcılığın çocukların saklı kalan yönlerini hissetmeleri ve bulmaları için onlara yardım ettiğini söylemiştir. Sungur (1997) ise yaratıcılığın toplumda sadece üstün yetenekli bireylerde bulunmadığını veya yaratıcı tarafından verilen mistik bir güç olmadığını belirterek her yaşta bireylerde olabileceğini açıklamıştır. Yaratıcı düşünme ise keşfedici, yenilikçi, geçmiş sorunlara çözüm arayan ve kendine has düşüncelerin oluşmasını sağlayan düşünmedir (Yenilmez & Yolcu, 2007). Yaratıcı düşünmeyle ilgi birçok model ortaya konulmuştur. Bu modeller biri olan 1926 yılında Graham Wallas'ın geliştirdiği yaratıcı düşünme modeli şu şekildedir; hazırlık aşaması, kuluçka aşaması, aydınlanma aşaması, gerçekleşme-doğrulama aşaması (Lubart,1994; Yıldırım, 1998; Aksoy, 2005). Yine Erlendsson (1999) yaratıcı düşünmeyi dört boyutta açıklamıştır; akıcılık, esneklik, özgünlük, zenginleştirmedir. Yaratıcılığı bir ürün olarak tanımlarsak, yaratıcı düşünme sürecinin sonuçlarını, bir icat, bir dizayn olarak ifade edebiliriz (Torrance,1997). Wegerif (2007) yaratıcı düşünme becerileri çocukların düş gücünü kullanarak yeni düşünceler ve fikirler üretmelerine yardımcı olacağından bahsetmiştir. Yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi kişilerin yeni durumlara çabuk uyum sağlamasını ve iletişim becerisinin gelişmesini sağlayacaktır (Yenilmez & Yolcu, 2007). Yaşadığımız dönemin öğretmenleri kişilerin ve toplumların yaşam fırsatlarını geliştirmelerine yardımcı olma, bireysel farklılıkları, yetenekleri, teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve kendilerini geliştirmeleri gerektiğini bilmeli (Erdoğan, 2006) ve bunların yanı sıra derslerinin daha verimli ve yararlı geçmeleri için derslerde yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek aktiviteler yapmalıdır. Yaman & Yalçın (2005) yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesinde öğretmen çok önemli rolleri olduğunu belirterek yaratıcı düşünme becerisinin ilköğretimden üniversiteye kadar geliştirilmesi gerektiğini açıklamışlardır. Yapılan birçok çalışmada da yaratıcılığın geliştirilmesinde öğretmenlere büyük görevlerin düştüğü, yaratıcılık konusunda eğitime en çok gereksinim duyan mesleğin öğretmenlik olduğu, yaratıcılığın çocuklarda geliştirilmesinde öncelikle öğretmenlerin yaratıcı bir kişiliğe sahip olması gerektiği ifade edilmiştir (Yasa & Şahin, 2012; Öztürk & Darıca, 2003; Senemoğlu, 1996.) Eğitim fakülteleri lisans programları özellikle de sınıf öğretmenliği lisans programları incelendiğinde, öğretmen adaylarının fakülte öğrenimleri boyunca salt yaratıcılığa ve yaratıcılığı geliştirmeye yönelik derslerin olmadığı görülecektir. Oysaki yaratıcı düşünmenin büyük bir önem kazandığı günümüzde, öğretmenlerin yaratıcı düşünme gücüne sahip olması eğitimin önemli amaçları arasındadır. Bu bağlamda eğitimde öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarmayı sağlayacak en önemli faktörlerden birinin öğretmen olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin ne olduğunun ortaya çıkarılması oldukça önemli bir konu olduğu düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmanın temel amacı da sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine yönelik görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın deseni

Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim desenine göre tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, birçok bireyin belli bir kavram ya da fenomenle ilgili tecrübelerinin neyi ifade ettiğini anlamaya çalışır (Creswell, 2014, s. 14). Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Bu çalışmada da sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerisine yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşmelerle belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu dördüncü sınıfta okumakta olan sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarından oluşan çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu çalışmada belirlenen ölçüt “dördüncü sınıfta okumakta olan öğretmen adaylarının hem fakülte öğrenim hayatları boyunca eğitim ile ilgili birçok dersi almaları hem de kpss sınavına hazırlanmalarından ve bu kavramla birçok defa karşılaşma olasılığı çok yüksek olmasından dolayı konuya ilişkin daha güvenilir ve geçerli bilgi verebilecekleri öngörüsü” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda 2016-2017 akademik yılında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nın dördüncü sınıfında öğrenim gören 40 Sınıf öğretmeni adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili alan yazın taranarak araştırmacı tarafından hazırlanan form 3 uzman görüşüne (1 Sınıf eğitimi, 1 Türkçe eğitimi ve 1'de Ölçme ve Değerlendirme alanında) sunulmuştur. Ardından formdaki maddeler, gramer ve içerik noktasında Türkçe Eğitimi alanında uzman görüşüne başvurulmuştur. Gramer ve içerik noktasında değişikliğe gidilmemesine rağmen soruların formda sıralanmasında değişikliğe gidilmiştir. Bu işlemde sonra soruların yeterince anlaşılıp anlaşılamayacağını test etmek için çalışma grubuyla benzer özellikler taşıyan 6 sınıf öğretmeni adayı üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrasında elde edilen veriler doğrultusunda 1 maddenin çıkarılması gerektiği konusunda uzmanlar tarafından fikir birliğine varılmıştır. Çıkarılan 1 madde ile birlikte 7 maddelik görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler, nitel veri analiz yaklaşımlarından içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve bu kavramlar arasındaki ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sayesinde fark edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışmanın verileri, üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini belirlemede, Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne başvurulmuştur. Buna göre kodlamayı yapan araştırmacılar arasında 1. soru için .%90, 2. soru için %85, 3. soru için %86, 4. soru için, %83, 5. soru için %88, 6. soru için .%82, 7. soru için %83 oranında görüş birliği sağlanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Huberman, 1994). Yapılan hesaplamalar sonucunda ortak görüş birliğine varılarak analiz sonuçlandırılmış, her bir kavram ve kavrama ilişkin kategoriler ve frekanslar tablolar halinde sunulmuştur. Kategoriler ve frekans tablolarının yanı sıra görüşmelerden alıntılara da bulgular kısmında yer verilmiştir. Bunun yanında oluşturulan kategorilere uygun düşen öğretmen görüşleri Ö1, Ö2 vb. şeklinde desteklenmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerisine yönelik görüşleri amaçlanmış olup elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilen bulgular ortak temalara ayrılarak tablolar aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 1.*Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Demografik Bilgiler*

Cinsiyet	N	%
Kadın	33	82.5
Erkek	7	17.5
Toplam	40	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların %82,5’i kadın, %17,5’i erkektir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla olmasının nedeni; kadın katılımcıların sınıf öğretmenliği bölümünde sayıca fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 2.*Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerisi Tanımına Yönelik Görüşleri*

Tanımlar	Öğretmenler	f
Bireyin yeni, orijinal fikirler ortaya koyması, olaylar karşısında pratik çözümleri özgün yöntemlerle ifade etme becerisi	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8, Ö11,Ö12,Ö14,Ö15,Ö16, Ö17,Ö21,Ö23,Ö24,Ö26, Ö28, Ö30,Ö33,Ö34,Ö36, Ö40,	23
Olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşma ve olaylar karşısında yenilikçi çözümler üretme becerisi	Ö1,Ö9,Ö18,Ö19,Ö20, 23,Ö25,Ö29,Ö30,Ö31, Ö32,Ö35,Ö37,Ö38,Ö40	15
Bir olay karşısında beyin fırtınası sonucu ortaya ürün koyma becerisi	Ö10,Ö22,Ö39	3
Öğrenmede kalıcılığı sağlamada bir strateji	Ö6,Ö27	2
Sınırsız düşünebilme yetisi	Ö13	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının 23’ü yaratıcı düşünme becerisinin; bireyin yeni, orijinal fikirler ortaya koyması, olaylar karşısında pratik çözümleri özgün yöntemlerle ifade etme becerisi olduğunu, öğretmen adaylarından 15’i olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşp çözümler üretme becerisi olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca yaratıcı düşünme becerisini; öğretmen adaylarından 3’ü beyin fırtınası sonucu ortaya ürün koyma olarak, 2’si öğrenmede kalıcılığı sağlamada bir strateji olarak tanımlarken, öğretmen adaylarından 1’i ise yaratıcı düşünme becerisini sınırsız düşünebilme yetisi şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 3.*Yaratıcı Düşünme Becerisinin Öğrencilere Neler Kazandırabileceğine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri*

İfadeler	Öğretmenler	f
Problem karşısında farklı ve özgün çözümler üretmeyi kazandırma.	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö15,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21 Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö29,Ö30 Ö31,Ö32,Ö33,Ö35,Ö36,Ö37 Ö39,Ö40	26
Üst düzey düşünme becerileri kazandırma	Ö2,Ö3,Ö5,Ö10,Ö12,Ö30,Ö38	7
Kendini gerçekleştirme becerisi kazandırma	Ö9,Ö10,Ö12,Ö16,Ö26,Ö27,Ö28	7
Eleştiriye açık olmayı kazandırma	Ö11,Ö17,Ö28,Ö34	4
Öğrenmelerin kalıcı olmasını kazandırma	Ö1,Ö6,Ö27	3
Öğrencilere güven duygusunu kazandırma	Ö9,Ö23,Ö38	3
Özgün olma ve farklı olma becerilerini kazandırma	Ö13,Ö14,Ö17	3
Kendisini rahat ifade	Ö10,Ö14	2

edebilme becerisi kazandırma	Ö26,Ö38	2
Bireysel mutluluğa ve başarıya katkı sağlama		

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının 26'sı yaratıcı düşünme becerisinin öğrencilere "olaylar karşısında farklı ve özgün çözümler üretebilme becerisi" kazandırabileceğini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö30 ve Ö36 kodlu öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili ifade ettiği cümleler şu şekildedir:

"Öğrenciler günlük hayatta birçok olay ve sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için üst düzey düşünme yetisine sahip olması gerekir. Tam da bu nokta da yaratıcı düşünme becerisine sahip öğrenciler (bireyler) günlük hayattaki olaylar ve sorunlar karşısında, herkesten farklı olarak farklılığını ortaya koyan kendine has çözümler ortaya koyar." (Ö30).

"Bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu yüzyılda, her ne kadar teknolojik gelişmeler, önemli fırsatlar, hayatımızı kolaylaştırır da buna paralel olarak bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Ailevi, kişisel sorunlardan tutun da günümüz bilgi çağındaki teknolojik sorunlara kadar birçok sorunla karşı karşıya kalmak durumunda kalıyoruz. Bu nokta da birey yaratıcılığını ortaya koyarak bu sorunlardan kurtulabilir. Yaratıcı düşünmeye sahip birey birden çok çözüm yolu bularak kendisine en uygun olan çözümü bu sorunlar karşısında hayata geçirebilir." (Ö36).

Öğretmen adaylarının 7'si yaratıcı düşünme becerisinin öğrencilere "üst düzey düşünme becerisi" kazandıracağını bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö10 kodlu öğretmen adayının bu konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

"Öğretmen öğrencilerine yaratıcı düşünme becerisini aşlamalıdır. Güncel olayları ve programları takip ederek yapmalıdır. Hızla gelişen ve değişen teknoloji zihni adeta yormaktadır. Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireyler; zihindeki süreçlerinin farkında olmakla beraber zihindeki düşüncelerini nerde nasıl kullanacağını bilir. Bundan dolayı yaratıcılık bu bireylere üst düzey düşünme becerisi kazandırır." (Ö10).

Öğretmen adaylarının 7'si yaratıcı düşünme becerisinin öğrencilere "Kendini gerçekleştirme becerisi kazandıracağı" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö9 kodlu öğretmen adayının bu konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

"Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin kendilerine güvenleri tam olduğu için bızlı bir şekilde düşünüp karar verebilirler. Yaşamdan tat alırlar ve güne sağlıklı mutlu bir şekilde başlarlar. Çok doğaldırlar ve dillerine gelen her şeyi söylerler. Bütün bu özellikler dikkat edilecek olursa kendini gerçekleştiren bireyler için de geçerlidir. Bundan dolayı yaratıcı düşünme becerisi öğrencilere (bireye) kendini gerçekleştirme becerisi de kazandırır." (Ö9).

Yine aynı şekilde öğretmen adaylarının 4'ü yaratıcı düşünme becerisinin öğrencilere "eleştiriye açık olmayı", 3'ü " Öğrenmelerin kalıcı olmasını kazandırmayı", " Öğrencilere güven duygusunu kazandırmayı", "Özgün olma ve farklı olma becerilerini kazandırmayı" şeklinde görüş bildirirken, öğretmen adaylarından 2'si " Kendisini rahat ifade edebilme becerisi kazandırmayı" ve " Bireysel mutluluğa ve başarıya katkı sağlayacağı" şeklinde görüş ifade etmişlerdir.

Tablo 4.

Yaratıcı Düşünme Becerisine Sahip Öğretmen Özelliklerine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Öğretmen Özellikleri	Öğretmenler	f
Farklı ve güncel teknikleri dersinde uygulayan bir özelliğe sahip olmalı	Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö9,Ö10,Ö14, Ö17,Ö23,Ö35,Ö36,Ö39	12
Her alanda kendini yenileyen ve geliştiren bir özelliğe sahip olmalı	Ö3,Ö7,Ö12,Ö16,Ö18, Ö25,Ö29,Ö38	8
Sorunlara karşı etkili ve farklı çözümler üreten, pes etmeyen	Ö5,Ö16,Ö24,Ö29, Ö37,Ö38,Ö40	7

özelliğe sahip olmalı		
Farklı bakış açılarına sahip olmalı	Ö1,Ö3,Ö33,Ö34	4
Dersin kalıcılığını sağlamada yeterli bir donanıma sahip olmalı	Ö21,Ö26,Ö36,Ö38	4
Etkili ve akıcı konuşabilme özelliğine sahip olmalı	Ö18,Ö20,Ö27,Ö32	4
Eleştiriye açık olmalı	Ö28,Ö31,Ö33,Ö34	4
Öğrenciyi hayata hazırlamalı	Ö15,Ö19,Ö22	3
Öğrenci fikrine saygı duymalı	Ö8,Ö31,Ö32	3
Güncel olaylardan haberdar olmalı	Ö1,Ö3,Ö6	3
Her konuda rol model olmalı	Ö12,Ö24	2
Öğrenciyi yaratıcılığa yönlendirmeli	Ö5,Ö11	2
İleri görüşlü olmalı	Ö30,Ö32	2

Tablo 4'te görüldüğü gibi Yaratıcı düşünme becerisine sahip öğretmende bulunması gerek özellikler arasında "Farklı ve güncel teknikleri derslerinde uygulayan bir özelliğe sahip olmalı" görüşü öğretmen adaylarının 12'si tarafından ifade edilmiştir. Verilen cevaplar içerisinde Ö4 ve Ö39 kodlu öğrencilerin konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

"Derste başarıyı kendisine dert edinen, kendini her türlü güncel tekniklere açık bırakan ve güncel etkinlikleri ve teknikleri sürekli takip eden, derste kullanabileceği farklı tekniklerle başarıyı arttıracak fikirler üreten öğretmeni, yaratıcı düşünme becerisine sahip bir öğretmen olarak değerlendirebiliriz. Öğretmen bir nesil yetiştirmektedir. O neslin donanımlı her şeyden haberdar olması öğretmene bağlıdır." (Ö4).

"Yaratıcı düşünen bir öğretmenin gözünde tembel öğrenci yoktur. Çünkü o yaratıcılığını kullanarak, bireysel farkları da göz önünde bulundurarak bir öğrenciye vermesi gereken konuyu farklı, etkili ve en güncel yöntemleri kullanarak öğrencinin anlayacağı şekilde aktarabilir." (Ö39).

Öğretmen adaylarının 8'i yaratıcı düşünme becerisine sahip öğretmende bulunması gerek özellikler arasında "Her alanda kendini yenileyen ve geliştiren bir özelliğe sahip olmalı" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö38 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

"Konu veya konular hakkında kendisini öyle bir geliştirmeli ki gerek sorulara verdiği cevaplardan ve konuya farklı bir açıyla yaklaşmasından gerekse öğrenmede kalıcılığı sağlamada öğrenciler ona hayran kalsın." (Ö38).

Öğretmen adaylarından 7'si yaratıcı bir öğretmenin "Sorunlara karşı etkili ve farklı çözümler üreten, pes etmeyen özelliğe sahip olmalı" şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö24 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Sorunlar karşısında pes etmeyen aksine sorunun üzerine giden bir yapıya sahip olmalı. Ayrıca sorunlara karşı kendine has çözümler üreterek öğrencilerin ufkunda geniş hissiyatlar oluşturmaktadır." (Ö24).

Öğretmen adaylarından 4'ü yaratıcı bir öğretmenin özellikleri arasında; "Farklı bakış açılarına sahip olmalı", "Dersin kalıcılığını sağlamada yeterli bir donanıma sahip olmalı", "Etkili ve akıcı konuşabilme özelliğine sahip olmalı", "Eleştiriye açık olmalı" şeklinde görüş ifade etmişlerdir.

Yine öğretmen adaylarından 3'er tanesi yaratıcı bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin; "Öğrenciyi hayata hazırlaması", "Öğrenci fikrine saygı duyulması", "Güncel olaylardan haberdar olmalı" şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Yine aynı şekilde Öğretmen adaylarından 2'ser tanesi yaratıcı düşünme becerisine sahip öğretmende bulunması gereken özellikler arasında "Öğrenciyi yaratıcılığa yönlendirmeli" ve "İleri görüşlü olması" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.

Derslerde Yaratıcı Düşünme Becerisinden Yararlanma Durumlarına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

İfadeler	Öğretmenler	f
Derse yönelik yaratıcı materyal ve oyunlar tasarlamada	Ö2,Ö4,Ö9,Ö11,Ö18,Ö21,Ö22,Ö23,Ö29,Ö36,Ö39	11
Derslerde farklı öğrenme tekniklerinin uygulanması gerektiği durumlarda	Ö2,Ö3,Ö11,Ö13,Ö14,Ö15,Ö17,Ö23,Ö26,Ö39	10
Derste problem durumlarında	Ö12,Ö21,Ö25,Ö33,Ö37,Ö40	6
Dersi dikkat çekici hale getirmede	Ö4,Ö11,Ö23,Ö26,Ö35,Ö36	6
Derslerde öğrenciyi merkeze almada	Ö1,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö17	6
Altı şapkalı tekniğin uygulandığı durumlarda	Ö10,Ö25,Ö27,Ö32	4
Konular arasında bağlantı kurmada(ilişkilendirmede)	Ö8,Ö28,Ö31	3

Tablo 5'te de görüldüğü üzere derslerinizde yaratıcı düşünme becerisinde hangi durumlarda faydalanabilirsiniz sorusuna öğretmen adaylarının 11'i "derse yönelik yaratıcı materyal ve oyunlar tasarlarken" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö4 kodlu öğretmen adayının konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

"Her öğretmen gibi bende düz anlatıma karşıyım. Sırf anlatmak ve zaman geçirmek için ders anlatmam. Çocukları öğreteceğim konuya beveslendirip dikkat çekmek gerekir. İşte bu noktada yaratıcılığımı ön plana çıkararak dersin konusuna uygun materyal ve oyunlar tasarlayıp öğrencinin bütün dikkatini kendime ve derse toplatacağım."(Ö4).

Öğretmen adaylarından 10'u derslerinde " farklı öğrenme tekniklerinin uygulanması gerektiği durumlarda" yaratıcı düşünme becerisinden faydalanabileceklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö39 kodlu öğretmen adayının konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

"Bir sınıf öğretmeni için yaratıcı düşünme çok önemlidir. Çünkü farklı dünyaları, değişik hayalleri olan öğrenciler gelip o sradada oturuyorlar. Çocuğun hayallerini, yeteneklerini ancak yaratıcılıkla açığa çıkarıp ona göre adım atabiliriz. Bu yüzden çocuklara yardımcı olmak ve onların hayal dünyasına girebilmek için farklı öğrenme tekniklerini bilmek ve yerinde uygulamak gerekir."(ö39).

Öğretmen adaylarından 6'sı derste "problem durumlarının olduğu durumlarda" da yaratıcı düşünme becerisinden faydalanabileceklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö12 kodlu öğretmen adayının konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

"Derste birçok problemle veya sorunla karşılaşmak mümkündür. Bu problemler bazen öğrenciden veya öğretmenden kaynaklanabildiği gibi bazen de ders esnasında konu anlatımında veya materyal kullanımından kaynaklanabilir. Bu durumda yapmamız gereken olaylara yaratıcı bir şekilde bakıp sorunu mevcut koşullar altında o anda halledebilmemizdir." (ö12).

Öğretmen adaylarından 6'sı derste "Dersi dikkat çekici hale getirmede" yaratıcı düşünme becerisinden faydalanabileceğini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö35 kodlu öğretmen adayının konu hakkında ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Bazı sınıflarda muhtemel sorunlar vardır. Mesela öğrencinin çoğunluğunun sıkıldığı durumlar veya öğrencilerin sevmediği dersler sorunu. Bu sorunlar, her öğretmenin karşılaşması muhtemel sorunlardır. Bu durumda yapılması gereken çözümlerden biri de öğretmenin yaratıcı bir şekilde davranarak dersleri ilgi çekici hale getirmesi ve öğrencilerin dikkatini toplamasıdır. Yaratıcılığın özünde bu vardır."(Ö35).

Yine aynı şekilde öğretmen adaylarından 6'sı derste öğrenciyi merkeze aldığımız durumlarda yaratıcı düşünme becerisinden faydalanabileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarından 4'ü altı şapkalı tekniğin kullanıldığı durumlarda; 3'ü de Konuları ilişkilendirme de yaratıcı düşünme becerisinden faydalanabilecekleri şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 6.

Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Derste Kullanabilecekleri Öğretim Teknikleri

Öğretim Tekniği	f	%
Beyin Fırtınası	25	62,5
Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	24	60
İstasyon	17	42,5
Drama	12	30
Balık kılıcı	9	22,5
Münazara	8	20
Soru-Cevap	6	15
Kartopu	5	12,5
Vızıltı	5	12,5
Eğitsel oyun	4	10
Konuşma Halkası	2	5
Rol oynama	2	5
Kavram haritaları	2	5

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğretmen adaylarına dersinizde "yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik hangi öğretim teknikleri kullandınız?" şeklindeki soruya verilen cevaplar içerisinde en çok; Beyin Fırtınası,%62,5(f=25); Altı Şapkalı Düşünme Tekniği,%60(f=24) ve İstasyon Tekniği,%42,5(f=17) yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının 12'si Drama tekniğini; 9'u Balık kılıcı tekniğini; 8'i Münazara; 6'sı Soru-cevap; 5'i Kartopu; 5'i Vızıltı; 4'ü Eğitsel oyun; 2'si Konuşma Halkası; 2'si Rol oynama diğer 2'si ise Kavram haritaları tekniğinden faydalanabileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Alana Katkısına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Katkılar	Öğretmenler	f
Farklı düşünen, başarılı ve alanında donanımlı bireyler yetiştirmeye katkı sağlama	Ö4,Ö6,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12, Ö14,Ö15,Ö17,Ö18,Ö21,Ö22,Ö2 7,Ö30,Ö31,Ö32,Ö33, Ö38,Ö40	19
Alanda anlaşılmayan konularda farklı çözümler üretmeye katkı sağlama	Ö5,Ö8,Ö13,Ö20,Ö22,Ö23,Ö24, Ö25,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37,Ö39	13
Alandaki öğrenmelerin kalıcı olmasına katkı sağlama	Ö2,Ö7,Ö11,Ö19,Ö20, Ö23,Ö26	7

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarına yaratıcı düşünme becerisi'nin alana ne tür katkısı olabilir sorusuna; öğretmen adaylarından 19'u "Farklı düşünen, başarılı ve alanında donanımlı bireyler yetiştirmeye katkı sağladığını", 13'ü "Alanda anlaşılmayan konularda farklı çözümler üretmeye katkı sağladığını" ve 7'si ise "Alandaki öğrenmelerin kalıcı olmasına katkı sağladığı" şeklinde konu ile ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarından 19'u "Farklı düşünen, başarılı ve alanında donanımlı bireyler yetiştirmeye katkı sağladığı" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö17 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Her ne kadar yaratıcılığı hocalarımız bize aşılamasalar da ben öğrencilerime bu düşünme biçimini benimsetip onların bu düşünmeyi içselleştirmesini sağlayacağım. Çünkü her öğrenci bir fidandır ve bu fidanları ülkesine, vatanına en iyi şekilde hizmet etmesi onun her alanda başarılı donanımlı bir kişiliğe sahip olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu da ilgili bireyin yaratıcı düşünme becerisini benimsemesiyle mümkündür."(Ö17).

Öğretmen adaylarından 13'ü yaratıcı düşünme becerisinin "Alanda anlaşılmayan konularda farklı çözümler üretmeye katkı sağlama" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö39 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği görüş şu şekildedir:

"Bir bahçıvan bahçesine ekilen fidanlara ne kadar çok bakım yaparsa o fidanlardan da o kadar verim elde eder. Öğretmen bahçıvan öğrencilerde birer fidandır. Öğrencilerin fidandan farkı yoktur. Bu yüzden

alanında yaratıcı düşünme becerisini benimsemiş bir öğretmen, yaratıcılığını harekete geçirerek anlaşılma ve en zor konuyu bile basit hale getirerek, her düzeye inebilmeyi başarır."(Ö39).

Yine aynı şekilde öğretmen adaylarından 7'si yaratıcılığın "Alandaki öğrenmelerin kalıcı olmasına katkı sağladığını" dile getirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö11 kodlu öğretmen adayının konu hakkındaki görüşü şu şekildedir:

"Bazen konuyu derste anlamadığımız zamanlar oluyor ya da konuyu anlıyoruz ama birkaç gün sonra unutturuyoruz. Bu durumun karşımıza yaratıcı bir öğretmenin çıkmadığından kaynaklandığını söyleyebilirim. Çünkü yaratıcı düşünme becerisine sahip bir öğretmen, derste öyle aktiviteler yapar ki o dersin etkisinden kurtulmak ve o dersi unutmak mümkün değildir. Dersi tamamen beynimize sokar ve o ders orda kalıcılığını korur."(Ö11).

Tablo 8.

Yaratıcı Düşünme Becerisini Engelleyen "Sınıf Ortamından" Kaynaklı Faktörler

Engelleyici Faktörler	Öğretmenler	f
Sınıf mevcudunun kalabalık olması	Ö2,Ö4,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12,Ö14 Ö16,Ö19,Ö24,Ö26,Ö29,Ö34,Ö39,Ö40	17
Sınıfın gürültülü olması	Ö1,Ö12,Ö16,Ö19,Ö21,Ö24, Ö25,Ö34,Ö37,Ö39	10
Teknolojik unsurlardan yoksunluk	Ö3,Ö9,Ö15,Ö24,Ö29	5
Ortamın sıkıcı olması	Ö2,Ö18,Ö23,Ö27	4
Sıra düzeni	Ö16,Ö19,Ö30	3

Tablo 8'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarına "yaratıcı düşünme becerisini engelleyen sınıf ortamından kaynaklı faktörler nelerdir?" sorusuna, öğretmen adaylarından 17'si "sınıfların kalabalık olması" şeklinde cevap vermişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö8 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği görüş şu şekildedir:

"Bizim derse girdiğimiz sınıflar çok kalabalık. Bazen oturacak yer bile bulamıyoruz. Bu koşullarda bırakın yaratıcı bir şekilde davranmayı, konu veya konular hakkında düşünme, derse katılma fırsatımız dahi olmuyor. Halbuki sınıflar çok kalabalık olmazsa derse daha fazla motive olup çok farklı fikirler ortaya çıkarabiliriz."(Ö8).

Öğretmen adaylarından 10'u sınıfın gürültülü olması yaratıcı düşünmeyi engellediğini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö16 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Sınıfımızın kalabalık olmasından dolayı sınıfta çok ses ve gürültü oluyor. Hocalarımız da bazen otoriteyi sağlamayabiliyorlar. Böyle bir ortamda nasıl konsantre olunabilir ki. Bir şey de başarılı olabilmek için öncelikle o iş ile ilgili gerekli ortamın yani rahat bir ortamın oluşması gerek."(Ö16).

Öğretmen adaylarından 5'i sınıfın teknolojik araç ve gereçlerden yoksun olması yaratıcılığı olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö15 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

"Günümüzde güya yapılandırmacı yaklaşıma geçmişiz ama hala geleneksel yaklaşımdan vazgeçemedik. Hala öğrencinin merkeze alındığı değil öğretmenin merkezde olduğu bir anlayış hakim. Teknolojik araç-gereçler insanın ufkunu açıyor insanın farklı şeyleri düşünmesine sevk edebiliyor. Ama sınıflarımız hala teknolojik araç gereçlerden yoksun. Bu da bizim yaratıcılığımızı başta olmak üzere her şeyimizi etkiliyor."(Ö15).

Tablo 9.

Yaratıcı Düşünme Becerisini Engelleyen "Öğrenciden" Kaynaklı Faktörler

Engelleyici Faktörler	Öğretmenler	f
Ailevi sorunlar	Ö1,Ö3,Ö9,Ö11,Ö15,Ö16,Ö17,Ö24,Ö27, Ö29,Ö32,Ö34,Ö38,Ö39	14
Özgüven eksikliği	Ö3,Ö17,Ö22,Ö23,Ö26,Ö28,Ö32,	10

	Ö33,Ö34,ö38,	
Utangaç olması	Ö1,Ö4,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20, Ö28,Ö32,Ö33,Ö38	10
İlgisiz, isteksiz olması	Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö11, Ö12,Ö13,Ö21,Ö40	9
Dikkat dağınıklığı	Ö2,Ö5,Ö10,Ö25,Ö27, Ö30,Ö34,Ö39	8
Hazırbulunuşluk durumunun uygun olmaması	Ö7,Ö8,Ö9,Ö12,Ö18,Ö20,Ö30	7

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğrenciden kaynaklanan ve yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörler arasında sırasıyla "ailevi sorunlar", "Özgüven eksikliği", "Utangaç olma", "İlgisiz, isteksiz olma", "Dikkat dağınıklığı", "Hazırbulunuşluk durumunun uygun olmaması" gibi faktörler şeklinde sıralanabilir.

Öğretmen adaylarından 14'ü öğrenciden kaynaklanan ve yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörlerin başında "ailevi sorunların" geldiğini belirtmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö1 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği görüş şu şekildedir:

"Hayatımda her daim iyi günde ve kötü günde yanımda olan ailemin hakkını hiçbir şekilde ödeyemem. Eğitim hayatım boyunca ailem hep destek oldu bana. Bende onların yükünü kara çıkarmamak için elimden geleni yapıyorum. Ancak bazı durumlar da aile ilgili bir sorun olduğu zaman bu beni derinden etkiliyor, derslerime odaklanamıyorum ve bu olayın etkisinden uzun süre kurtulamıyorum. Yani ailede olan sorunlar beni benden alıyor. Çünkü aileye çok bağlıyım. Bence eğitimimden tutun yaratıcılığa kadar en önemli sorunun bu olduğunu düşünüyorum."

Öğretmen adaylarından 10'u öğrenciden kaynaklanan ve yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörler arasında "Özgüven Eksikliğinin" olduğunu ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö3 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili cümlesi şu şekildedir:

"Bir kere öğrenci her konuda kendine güvenmelidir. Hoca derste ders anlatırken, öğrenci derse katılmak istiyorsa ya da hoca soru sorduğu zaman, öğrenci cevabını bildiği halde cevap vermek istiyorsa ancak bir türlü kendine güvenmeyip bu tür durumlarda aktif olamıyorsa hiçbir şekilde ilerleme kaydedemez. Bu durum yaratıcı düşünmeyi kesinlikle engelleyecektir. Her şeyin başı özgüvendir."

Öğretmen adaylarından yine 10'u "utangaçlığın" yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörler arasında olduğunu ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö33 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Yaratıcı birey ne zaman nerde nasıl konuşacağını bilen, verdiği cevapların arkasında olan ve hiçbir şekilde hiçbir şeyden çekinmeden düşüncelerini her platformda dile getirendir. İçine kapanık hiçbir şeyini paylaşmayan, utangaç bir bireyden yaratıcı olması beklenemez. Zaten utangaç bir bireyden bırakın yaratıcı düşünmesini, bir düşünceye sahip olup olmadığı bile tartışılır."

Tablo 10.

Yaratıcı Düşünme Becerisini Engelleyen "Öğretmenler" Kaynaklı Faktörler

Engelleyici Faktörler	Öğretmenler	f
Geleneksel yöntemlere bağlı olması	Ö1,Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö11,Ö13,Ö14,Ö16, Ö17,Ö19,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö27,Ö29, Ö30,Ö31,Ö35,Ö36,Ö38,Ö39,Ö40	24
Kuralcı ve otoriter olması	Ö12,Ö13,Ö14,Ö18,Ö19,Ö20,Ö24,Ö28,Ö33	9
Yeterli alan bilgisine sahip olamama	Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö9,Ö17,Ö25,Ö26,Ö32	9
İlgisiz olması	Ö6,Ö15,Ö31,Ö37	4

Tablo 10'u incelediğimizde öğretmen adaylarından 24'ü öğretmenden kaynaklanan ve yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörlerin başında öğretmenin "Geleneksel yöntemlere bağlı olması" yönünde görüş

bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö21 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği görüş şu şekildedir:

"Yaratıcı bireyler yetiştirilmek isteniyorsa yapılandırmacı yaklaşımın, hocalar tarafından içselleştirilip bize benimsetilmesi gerekir. Zaten yapılandırmacı yaklaşımın vizyonu; araştıran, sorgulayan yaratıcı bireyler yetiştirmek değil midir? Bundan dolayı öncelikle hocalarımızın bir an önce geleneksel yöntemlerini terk etmeleri gerekiyor."

Öğretmen adaylarından 9'u öğretmenden kaynaklanan ve yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörler arasında öğretmenin "kuralcı ve otoriter olması" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö19 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

"Düşüncesini rahat ifade edemeyen, düşüncesine saygı duyulmayan bir ortamda yaratıcı bireylerin çıkması yada bu bireyin yaratıcılığını geliştirmesi zor olsa gerek. Farklı fikirlere kapalı, kuralcı, at gözlülikle dersini işleyen ve öğrencilere söz hakkı tanımayan, kuralcı bir hocanın elinde yetişmiş bir öğrenciden, yaratıcı olmasını beklemek büyük bir hatadır."

Sonuç ve Tartışma

Günümüzde eğitim sistemi, eğitim süreci içerisinde öğrencilerin üzerinde daha fazla durmaktadır. Nitekim 2007 yılı MEB'in yayımladığı programa göre farklı düşüncelere saygı duyan, temel düşünme becerileri kullanan ve kendine has bir düşünme stili oluşturan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Dombaycı vd.,2007). Dolayısıyla günümüzde, farklı misyonların yüklendiği bu bireylerin, düşünme becerilerine sahip olmalarını zorunlu (Akbiyık, 2001) kılmıştır. Bundan dolayı günümüz çağdaş dünyasında düşünme becerileri açısından nitelikli, sağlıklı ve yaratıcı bireyler yetiştirmek eğitimimiz ve toplumumuz açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisine yönelik tanımlayıcı ifadeleri çoğunlukla; bireyin yeni, orijinal fikirler ortaya koyması, olaylar karşısında pratik çözümleri özgün yöntemlerle ifade etme becerisi ve olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşma, olaylar karşısında yenilikçi çözümler üretme becerisi olarak tanımlamalar gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yaratıcılığı özgün bir düşünme, ürün oluşturma ile ilgili bir süreç Doğanay (2007), yeni fikirler, buluşlar veya ürünler ortaya koyma (Boden, 1994: 200; Yenilmez ve Yolcu, 2007), yeni bir bakış açısı (Emir, Erdoğan, Kuyumcu, 2007), problem çözme kolaylaştırma (Runco, 2004), alışılmadık dışında farklı yollardan giderek yeni çözümler ve sonuçlar elde etme (Emir, 2001: 35; Emir ve Bahar, 2003: 91-110), problem çözme becerilerinin tümü (Şenkaya, 2005: 28) olarak tanımlayan çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların, çalışmamızla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Yaratıcı bireylerin farklı türden ve yollardan bilgiye ulaşması, bilgi edinmesi, sorunlara karşı çözüm üretmek zorunda kalmaları üst düzey düşünme becerilerinin önemini arttırmıştır (Demirel, 1993; Akt. Aybek, 2006: 38). Öğretmen adaylarına yöneltilen "yaratıcı düşünme becerisi öğrencilere neler kazandırır?" sorusuna öğretmen adayları, yaratıcı düşünmenin öğrencilere sorunlar karşısında farklı, özgün çözümler üretmeyi; üst düzey düşünme becerilerini ve eleştiriye açık olma becerilerini kazandırabileceğini vurgulamışlardır. Yapılan çalışmalarda da bağımsız düşünen, yeni düşüncelere açık, sorunlar karşısında çözümler bulup onunla uğraşan (San, 2008), eleştiriye açık, eleştirel düşünce gücüne sahip olma (Üstündağ, 2005) gibi özellikler yaratıcı öğrencilerin özellikleri arasında sayıldığı araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir.

Bazı Avrupa ülkelerinde salt yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yöntem ve tekniklerin yer aldığı öğretim programları tasarlanmaktadır. Bu nedenle yaratıcı öğretmen profili büyük bir önem arz etmektedir (Ekici, 2014). Öğretmen adaylarına yöneltilen "yaratıcı düşünme becerisine sahip öğretmende bulunması gereken özellikler" nelerdir? sorusuna öğretmen adayları yaratıcı öğretmenin özellikleri arasında, çözümler üretebilen, farklı bakış açılarına sahip olma gibi yeteneklerin olması görüşünü ifade etmişlerdir. Nitekim

Görgen & Karaçelik (2009) ve Kesicioğlu & Deniz (2014) yapmış oldukları çalışmada da yaratıcı bir öğretmenin problemler karşısında duyarlı, sorunlara çözümler üretebilen ve farklı bakış açılarına sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Derslerde yaratıcı düşüncüyü öğretim aracı olarak kullanmak öğretim süreci açısından etkili ve faydalı olabilir. Öğretmen adaylarına yöneltilen “derslerinizde yaratıcılığın geliştirilmesinde hangi öğretim tekniklerini kullanırdınız?” sorusuna öğretmen adayları daha çok beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme tekniği, istasyon, drama gibi tekniklerin kullanılabilceği görüşünü ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda da beyin fırtınası, yaratıcı problem çözme, drama gibi farklı tekniklerin öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini geliştirmede etkili olduğu anlaşılmıştır (Güngör, 2006; Kandemir, 2006; Saygılı, 2008). Bu açıdan çalışmamızın yapılan çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenliği lisans programlarına yaratıcılık ve yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik zorunlu veya seçmeli dersler konulmalıdır. Yaratıcı bireyler yetiştirmek istiyorsak bunun için yaratıcı eğitimcilerin bulunması şarttır. Buna yönelik eğitimcilere yaratıcılıkla ilgili uygulamalı eğitim seminerlerinin düzenlenmesi gerekir. Yaratıcılığı geliştirici tekniklerin derslerde aktif bir şekilde kullanılması teşvik edilmelidir.

Kaynakça

- Akbıyık, C. (2002). *Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Akademik Başarı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aksoy, G. (2005), “Fen eğitiminde yaratıcı düşünme temelli bilimsel yöntem sürecinin öğrenme ürünlerine etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Boden, M. A. (1994). *Dimensions of Creativity*. London: The MIT Press
- Brown, R. T. (1989) *Creativity: What are We to Measure*. In *Handbook of Creativity*. Glover J. A., Ronning R. R. and Reynolds C. R (Ed). New York: Plenum Press.
- Creswell, J. W. (2014). *A concise introduction to mixed methods research*. Sage Publications.
- Doğanay, A., Koç, G., Korkmaz, İ., Coşkun, K.M., Sarı, M., Ünver, N., Kıldan, O., Tok, Ş. Tok, N. T. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dombaycı, A., Ülger, M., Özdemir, B., Arıboyn, A., Akbaba, T., Yalçın-Güler, S. (2007). *İlköğretim Düşünme Eğitimi Dersi (6,7 ve 8.sınıf) Öğretim Programı*. (1.Baskı). Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Ekici, İ, D, (2014). Öğretmen Adaylarının Fen Öğretiminde Yaratıcılığa İlişkin Görüşleri ve Yaratıcı Düşünme Etkinliklerini Uygulamaya Yönelik Özyeterlik Algıları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 142-172.
- Emir, S. (2001). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişime ve Kalıcılığa Etkisi.” Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Emir, S. ve Bahar, M. (2003). Yaratıcılıkla İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Emir, S., Erdoğan, T., Kuyumcu, A. (2007). Türkçe Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeyleri ile Sosyo-Kültürel Özelliklerinin İlişkisi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 73-87.
- Erdogdu, Y. (2006). “Yaratıcılık değerlendirme ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(12), 61-79
- Erlendsson, Jon. (1999). The Role Of Creativity, University of Iceland, https://notendur.hi.is/~joner/eaps/cq_cr04.htm, Erişim Tarihi: 29.12.2016.
- Fennimore F.T. & Tinzman M.B. (1990). *What is A Thinking Curriculum*. North Central Regional Educational Laboratory, Oak Brook.
- Huberman, M. (1994). Gentle teaching in a violent society. *Educational Horizon*, 72 (3), 131-135.
- Isbell, R.T. and Raines S.C. (2003). *Creativity and The Arts with Young Children*. Canada: Thomson Delmar Learning Printed.
- Lubart T. I. (1994). *Creativity*. Yay. Kitap.
- Öztürk, Ş. A., & Darıca, N. (2003). Çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimi öğretmenliği, anaokulu öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında yer alan yaratıcılık ile ilgili derslere ilişkin görüşler. *Eğitim Araştırmaları*, 4(13), 10-21.
- Pressisen, B. Z. (1985). *Thinking skills: Meanings, models, materials*. A. Costa (Ed.), *Developing Minds* (s. 43-48). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Runco, M. A. (2004). *Everyone Has Creative Potential*.
- San, İ. (2002). *Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazıları*. Ankara: Natürel Yayınları.
- San, İ., (2008). *Sanat ve Eğitim, Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları*. Ütopya Yayınevi. 4. Baskı, Ankara.

- Senemoğlu, N. (1996). Yaratıcılık ve öğretmen nitelikleri. Yaratıcılık ve Eğitim Paneli.
- Soylu, H. (2004). *Fen öğretiminde yeni yaklaşımlar: Keşif yoluyla öğrenme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sungur, N. (1997) *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Şenkaya, E. (2005). “*Yabancı Dil Yazma Öğretiminde Eleştirel Düşünme Becerilerinin Kullanımının Başarıya Etkisi.*” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Torrance, E. P. (1997). *Creativity in the classroom: What research says to teacher*. <http://eric.ed.gov/?id=ED132593> adresinden 23.12.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Üstündağ, T. (2005), “*Yaratıcılığa yolculuk.*” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Wegerif, R. (2007). Teaching Thinking: Metaphors and Taxonomies. *Dialogic Education and Technology*, 7, 125-157.
- Yaman, S. & Yalçın, N. (2005). Fen Bilgisi Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi, *İlköğretim-Online*, 4(1), 42-52.
- Yasa, S., & Şahin, M. (2012). Resim iş eğitimi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik algıları ve yaratıcılık düzeyleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11, 67-76.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B., 2007. Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95–105.
- Yıldırım, R. (1998), “*Yaratıcılık ve Yenilik*”. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.